

กลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมโม)*

STRATEGIES FOR DEVELOPING IN THE MANAGEMENT OF DHAMMA PRACTICE CENTERS OF PHRA DHAMMASINGHABURAJARN (CHARAN THITADHAMMO)

พระนรินทร์ โชติปาโล

Phra Narin Jotipālo

วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

Wat Amphawan Singburi Province

Corresponding Author E-Mail: Lpja2552@Gmail.Com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมโม) อดีตเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อดีตเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมแห่งที่ 1 จังหวัดสิงห์บุรี การศึกษาใช้วิธีค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จในการวางกลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมโม) พระมหาเถระผู้เป็นนักปฏิบัติ นักพัฒนา เป็นแบบอย่างที่ดี อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและบำเพ็ญประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมืองตลอดชีวิต พัฒนาวัดและพัฒนาคน ด้วยการฝึกอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแก่พุทธศาสนิกชนที่สนใจทุกเพศทุกวัย มีการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจนคือ “ปลูกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน” เพราะการปฏิบัติธรรมเป็นการฝึกพัฒนาจิตให้อ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็นและสร้างแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาวัดให้สัปปายะเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมของสาธุชน เลือกใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยให้เหมาะสม รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา ทำให้ชื่อเสียงเกียรติคุณของหลวงพ่อดีดขจรขยายไปทั่วสารทิศมีผู้คนทั้งในและต่างประเทศสนใจมาปฏิบัติธรรมกันอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสายทั้งปี

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; สำนักปฏิบัติธรรม; พระธรรมสิงหบุราจารย์

Abstract

This article is a study of the development strategy for managing the Dhamma Practice Office of Phra Dhammasinghaburajanacariya (Charan Thitadhammo), the former abbot of Wat Amphawan, former head of the Dhamma Practice Office No. 1 in Singburi Province. The study uses research methods, including document review, research work, and participatory observation. The study found success in formulating the development strategy for managing the Dhamma Practice Office of Phra Dhammasinghaburajanacariya (Charan Thitadhammo), the Supreme Patriarch, the practitioner, and the developer serve as good models. It is dedicated to propagating Buddhism and benefiting the country and its people throughout life. They develop the temple and nurture individuals by training and guiding interested Buddhists of all

*Received September 17, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 18, 2024

genders and ages in practising the fundamental principles of Buddhism. The strategy for developing the management of the Dhamma Practice Office has been effective, with clear objectives and goals being set, namely “awakening people, instigating them to act,” because practising Dhamma is training to develop the mind to understand oneself, speak for oneself, use oneself, and create strategies that align with temple development to suit the Dhamma practice of the laypeople. Modern technology and appropriate tools are selected and utilised, along with the creation of an organisational culture that supports development, resulting in the esteemed reputation of Luang Pho being widely recognised both domestically and internationally, attracting continuous interest and engagement in Dhamma practice throughout the year.

Keywords: Management; Dhamma Practice Centers; Phra Dhammasinghaburajarn

บทนำ

เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วทุกอย่างก้าวล้วนเต็มไปด้วย “กลยุทธ์” เราสามารถถอดบทเรียนได้จากการศึกษาพุทธประวัติ เช่น ทรงพิจารณาว่าใครที่เหมาะสมจะเป็นสาวกกุ่มแรกในพระพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาแล้วพระองค์จึงเสด็จมาโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี และเมื่อได้สาวกกุ่มแรก 60 รูปพระองค์ก็ส่งประกาศพระศาสนาโดยให้ไปคนละทิศ ส่วนพระองค์เองก็จะเสด็จมุ่งไปยังราชคฤห์ เมืองหลวงของแคว้นมคธ เพื่อวางรากฐานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงเพราะแคว้นมคธเป็นแคว้นใหญ่ มีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลมีอำนาจบาตรมีมาก เป็นแหล่งรวมของเจ้าลัทธิต่าง ๆ และมีพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นกษัตริย์ผู้ปรารถนาจะฟังธรรม ตามที่เคยทูลขอพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้ ทุกอย่างก้าวล้วนมีกลยุทธ์อย่างแท้จริง มีการบริหารกลยุทธ์อย่างเป็นขั้นตอน คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการปฏิบัติตามกลยุทธ์และการควบคุมเชิงกลยุทธ์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2542) อย่างมีนัยสำคัญ

พระพุทธศาสนาต่อมาก็มาเจริญรุ่งเรืองในดินแดนสุวรรณภูมิ และเข้ามาเผยแผ่เรื่อยมาจนถึงในสมัยกรุงศรีอยุธยา วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรีนี้ก็ถูกสร้างขึ้นในสมัยนั้นประมาณ พ.ศ. 2175 โดยพ่อค้าชาวจีนได้ดำเนินการสร้างอุโบสถเป็นทรงจีนและคล้ายทรงไทย เสร็จเรียบร้อยในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชประมาณ พ.ศ. 2231 ตามหลักฐานที่ปรากฏในศิลาจารึกในอุโบสถหลังเก่า โดยเจ้าอาวาสมีนามตามศิลาจารึกว่า “พระครูญาณสังวร” มีอายุถึง 99 พรรษา วัดอัมพวันเป็นป่าดงพงไพร มีต้นตาลมาก สมัยนั้นคนจีน 2 คนมีศรัทธาในพระครูญาณสังวร ท่านเป็นพระที่เชี่ยวชาญทางวิปัสสนาญาณ (พระราชสุทธานุภาพมณฑล (เจริญจิตตมโฆ), 2547) ดังนั้นหากจะกล่าวไปแล้ววัดอัมพวันนี้ก็ถูกสร้างขึ้นด้วยแรงศรัทธาต่อพระฝ่ายวิปัสสนาธุระตั้งแต่แรกเริ่ม และพอมายถึงยุคของหลวงพ่ोजริญ (หรือพระธรรมสิงหบุราจารย์ในกาลต่อมา) ก็ยังได้เป็นสำนักปฏิบัติธรรม อบรมสั่งสอนวิปัสสนากรรมฐาน พัฒนาจิตจนเป็นที่รู้จักทั้งในและต่างประเทศ

พระเดชพระคุณหลวงพ่ोजริญ (เจริญ จิตตมโฆ) เป็นคนตำบลม่วงหมื่น อำเภอมือง จังหวัดสิงห์บุรี เติบโตมาโดยมีคุณยายเป็นคนเลี้ยงดู ซึ่งคุณยายมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ตรงกันข้ามกับเด็กชายจริญ (ในสมัยนั้น) ไม่เพียงไม่นับถือแถมยังเกลียดพระเสียด้วยซ้ำ เพราะพระทำให้ถูกเยียนตีหลายครั้งเพราะยายจับได้ว่าขโมยข้าวพระที่ยายฝากไปถวาย แล้วยังถูกพระในกรุงเทพฯ สั่งให้เด็กวัดทำร้ายจนเกือบเอาชีวิตไม่รอด แต่ยิ่งเกลียดยิ่งเข้าใกล้ ยิ่งรักยิ่งห่างไกล พออายุ 20 บริบูรณ์ สุดท้ายก็ต้องจำใจบวชเพราะคุณพ่อกุณแม่บังคับ หากไม่ยอมบวชจะกลายเป็นลูกกตัญญูไม่ยอมตอบแทนคุณบุพการี ต่อมาจึง

อุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดพรหมบุรี อำเภพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งใจจะบวชเพียง 3 เดือนเท่านั้น พอจะสึกแต่ก็มีเหตุไม่ได้สึกสักที เลยตัดสินใจออกเดินทางเที่ยวไปในป่า เที่ยวไปเรื่อย ๆ จนมีโอกาสไปเรียนวิชากับหลวงพ่อดิม พระครูนิวาสธรรมขันธ์ วัดหนองโพธิ์ นครสวรรค์ และครูบาอาจารย์อื่น ๆ อีกมากมาย เช่น หลวงพ่อดำในป่า, หลวงพ่อลี วัดอโศการาม, หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก, หลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญและเรียนวิปัสสนากรรมฐานกับพระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ) วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร (ศิษยานุศิษย์, 2559)

ด้วยอำนาจแห่งบุญกุศลหนุนนำส่งจากแค่จำใจต้องบวชให้พ่อแม่ได้สบายใจ ตั้งใจว่าสัก 3 เดือนกลับกลายเป็นพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจนได้รับความไว้วางใจให้มาดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน ซึ่งสมัยนั้นวัดก็ชำรุดทรุดโทรม อุโบสถแทบพัง ไม่ต่างอะไรกับวัดร้าง ชาวบ้านไม่สนใจใฝ่ในธรรม เปลี่ยนอุโบสถเป็นที่เล่นการพนัน หลวงพ่อจรัญต้องเริ่มพัฒนาวัดตั้งแต่ปี.ศ.2500 หลวงพ่อต้องใช้ความพยายามแค่ไหน ใช้กลยุทธ์อะไรที่สามารถเปลี่ยนวัดที่เกือบเป็นวัดร้างไร้คนเหลียวแลจนกลายเป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ มีห้องน้ำหลายร้อยห้อง มีประชาชนมาปฏิบัติธรรมจากทั่วสารทิศปีละเป็นหมื่นคน มีสาขาศาสนาและเครือข่ายหลายแห่ง ถึงแม้ว่าวันนี้พระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรัญจะละสังขารไปตั้งแต่ปี 2559 แล้วแต่สิ่งที่หลวงพ่อดำรงไว้ยังคงเป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนและอนุชนคนรุ่นหลังต่อไปได้

กลยุทธ์ในการบริหารจัดการ

คำว่ายุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ ซึ่งมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษคือ Strategy โดยมาจากรากศัพท์ภาษากรีกว่า Strategia ซึ่งมีความหมายว่าศาสตร์และศิลป์ในการบังคับบัญชากองทัพหรือความเป็นแม่ทัพ (Generalship) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง “การรบที่มีเล่ห์เหลี่ยมหรือวิธีการต่อสู้ที่ใช้อุบายต่าง ๆ” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2565) กลยุทธ์ คือ แผนการปฏิบัติที่รวบรวมความพยายามทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทุกองค์การล้วนต้องมีกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเหมือนกัน สำหรับพระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรัญท่านใช้กลยุทธ์ไหนบ้างผู้เขียนจะลองถอดบทเรียนมานำเสนอดังต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจน: กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนที่ต้องการให้สำนักปฏิบัติธรรมบรรลุได้ โดยการกำหนดมาตรฐานและวัดผลเพื่อให้สามารถวัดประสิทธิภาพได้ชัดเจน กลยุทธ์ (Strategy) คือ แผนปฏิบัติการที่ออกแบบมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมเอาศิลปะของการวางแผน การสั่งการ การปฏิบัติการ

พระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรัญธรรมสิงห์บุรีจารย์ (จรัญ ฐิตธมโม) มีปฏิปทาในการสนองคุณพระพุทธศาสนาและครูบาอาจารย์อย่างชัดเจน หลังจากรอดตายจากอุบัติเหตุ 14 ตุลาคม พ.ศ.2521 ท่านได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า “ถ้าข้าพเจ้าใช้หนี้มนุษย์ไม่หมดในชาตินี้ ขอบิณฑบาตชีวิตมาใช้หนี้ให้สิ้นสุดในชาตินี้ ชาติเดียว ชาติหน้าอาตมาอย่าไปใช้หนี้เขาเลย เปื่อหน่ายโลกมนุษย์เหลือเกิน เป็นโลกมนุษย์ที่อิจฉา อาตมาไม่อยากจะคบมนุษย์ต่อไปแล้ว” (พระราชสุทธินาถมณคล (จรัญ ฐิตธมโม), 2562) ท่านมีความวิริยะอุตสาหะทุกวิถีทางที่จะพัฒนาวัดให้มีความเจริญก้าวหน้า สบายะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมและตั้งสำนักปฏิบัติธรรมวัดอัมพวันเป็นสำนักปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อบรมสั่งสอนผู้ปฏิบัติธรรมให้ได้รับความรู้ที่ถูกต้องในการปฏิบัติ ใช้ยุทธศาสตร์มุ่งสร้างคนให้เป็นงาน

ชีวิตหลังจากประสบอุบัติเหตุร้ายแรงถึงขั้นคอหักในครั้งนั้นทำให้เป้าหมายของหลวงพ่ोजรัญชัดเจนมาก หลวงพ่อกเคยกล่าวในสัมโมทนาียกถา วันกฐินสามัคคีในปี 2532 ว่า “ญาติโยมพี่น้องทั้งหลายเอ๋ย อาตมากำลังปลุกเสกเป็นการใหญ่ ไม่ใช่ปลุกเสกเครื่องรางของขลังนะ แต่กำลังจะปลุกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน โยมจะ

ใช้ลูกหลาน ปลุกให้เขาตื่นก่อนนะ ให้มีศรัทธาก่อน ให้รู้เรื่องราวก่อน อย่าอยู่ว่าง อย่าห่างผู้ใหญ่ จะหลงทางได้ง่าย อาตมากำลังปลุกเสกหลักตาเสกทั้งกลางวัน กลางคืน ไม่ได้หลับ ไม่ได้นอน” (พระราชสุทธินาถมงคล (จรัญ ฐิตธมฺโม), 2547) หลวงพ่อจรัญตั้งแต่ท่านหายอาพาธท่านก็ทำงานอย่างมุ่งมั่นทุ่มเท หลวงพ่อจรัญท่านเคยบอกกล่าวกับสาธุชนที่แวะมาที่วัดว่า “วัดอัมพวันนี้ไม่มีหยุดเสาร์อาทิตย์ ที่นี่ทำงานทั้งกลางวันกลางคืน เงินเดือนก็ได้เดือนละ 30 วันทุกเดือน ไม่ได้ขึ้นเลย แต่บางเดือนเสียใจเหลือเกินมี 28 วัน ไม่พอ 30 วัน” หลวงพ่อจรัญกล่าวเปรียบเปรยไว้ว่า อาตมาต้องสร้างโรงพยาบาลที่นี่ โรงพยาบาลใหญ่เลี้ยงคนทั่วประเทศ โรงพยาบาลที่รักษาทางกายคือ เมื่อญาติโยมมาถึงวัด หิวมา ให้รับประทานเสียก่อน อิ่มแล้วค่อยคุยกัน ขั้นตอนต่อไปทำการรักษาทางใจ คือ เขามิทุกข์ เราก็มอบทุกข์ บำรุงสุขให้เขา ต้องบริการให้เขามีความสุข ความเจริญกลับไป การจ่ายยาแต่ละคนขึ้นอยู่กับอาการหนักเบาแค่ไหน ซึ่งเบื้องต้นหลวงพ่อก็จะแนะนำให้สวดพุทธคุณ ธรรมะคุณ สังฆคุณ พาหุมนหากาฯ และพุทธคุณเท่าอายุ+1 หากมีโอกาสหลวงพ่อก็จะให้เข้าปฏิบัติกรรมฐาน

คำกล่าวที่ว่า “ปลุกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน” เพราะการเจริญพระกรรมฐานจะทำให้ชีวิตรุ่งเรือง เป็นวิชาแก้ปัญหาวิต เป็นวิชาแก้ทุกข์ ใช้วัดตัวเรา วัดกาย วัดวาจา วัดใจ ทุกขณะจิตเป็นแบบฝึกหัดเพื่อให้ได้อาวุธ คือ ปัญญา ต้องเรียนรู้เองซึ่งพระพุทธรูปเป็นผู้ค้นพบ เป็นทางสายเอก ถ้าทำได้จะ 1. ระลึกชาติได้ ระลึกได้ว่าเคยทำดีหรือทำชั่วอะไรไว้บ้าง 2. รู้กฎแห่งกรรม จะได้ใช้หนี้เขาไป 3) มีปัญญาแก้ไขปัญหาวิต กรรมฐานใช้หนี้ข้าวและน้ำนมแม่ได้ดีที่สุด (พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), 2544) ฝึกได้ถึงขั้นจะอ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น เห็นตัวตาย คลายทิฐิ ดำริชอบ ประกอบกุศล ได้ผลอนันต์ เป็นหลักฐานสำคัญพิจารณาให้ดีแล้วเป้าหมายหลักของหลวงพ่อก็คือ จะพัฒนาวัดให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นที่พัฒนาจิตของสาธุชน ให้มุ่งตรงต่อไตรสิกขา เป็นมนุษย์สมบัติ เป็นคนดีทำประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและชาติบ้านเมือง นี่แหละที่เรียกว่าปลุกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน

2. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์: สร้างแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและเป็นระยะยาว เน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การอบรม และการพัฒนาทักษะให้กับบุคลากร พัฒนาวัดให้สัปปายะ จัดหาสิ่งจำเป็นให้เพียงพอ เช่น ศาลาปฏิบัติธรรม ที่พัก ห้องน้ำ โรงทาน โรงครัว เพื่อให้บริการแก่สาธุชนผู้ใฝ่ในธรรมได้เข้าฝึกฝน อบรม พัฒนาจิต ได้อย่างสะดวกสบาย

แผนยุทธศาสตร์ได้ดำเนินการเพื่อเป็นสำนักปฏิบัติธรรมตามเป้าหมายของหลวงพ่อกิจเป็นไปตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาคำกล่าวถวายเป็นงานในพิธีเปิด ภูมิบุญถิ่น อัตถากร สำหรับรับรองพระเถระของหลวงพ่อกิจ ฐิตธมฺโม กล่าวถวายเป็นงานสมเด็จพระญาณสังวร ได้บันทึกไว้เมื่อ 27 มีนาคม พ.ศ.2531 (พระราชสุทธินาถมงคล(จรัญ ฐิตธมฺโม), 2547ก) วัดนี้กำลังทำสัปปายะ จัดที่พักอาศัย สำหรับผู้มาอบรมปฏิบัติธรรมสี่ปีที่ผ่านมา อบรมไปแล้วสองแสนคนตลอดทั้งพระภิกษุ สามเณร โดยเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชอริยวงศาคตญาณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ได้เสด็จมาที่วัดอัมพวัน 5 ครั้งผ่านไปแล้ว เนื่องในกิจกรรมของพระสงฆ์ มีการพัฒนาวัดทั่วราชอาณาจักร การอบรมพระสังฆาธิการมีทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค วัดอัมพวันจึงต้องเร่งพัฒนาเพื่อความสัปปายะ เอาไว้สนับสนุนบริการของบุคลากรให้พร้อมทุกประการ จึงมีการสร้างกุฏิวิทยากรเพิ่มเติม สร้างใหม่แยกฝ่ายบรรพชิตออกไปเป็นส่วนสัปปายะแยกออกไปเป็นส่วนเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตบำเพ็ญกุศล เขตหอประชุม เพื่อบรรณบ่มนิสัย เขตศาลาบำเพ็ญกุศล เขตถาวนา กินนอย นอนน้อย พุดน้อย ทำความเพียรมาก ไม่รับแขกในเขตถาวนา มีเขตอุบาสิกา เขตแม่ชี แบ่งเขตให้เป็นสัดส่วนให้ใช้ประโยชน์ครบถ้วนทุกประการ

ภาพที่ 1 หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมโม กล่าวถวายรายงานสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร
บันทึกไว้เมื่อ 27 มีนาคม พ.ศ.2531

การวางยุทธศาสตร์ให้วัดมีความสัปปายะ 7 คือ สิ่งที่สบาย สบายเอื้อ สิ่งที่เกิดอุล สิ่งที่เอื้อต่อการอยู่ดี และการที่จะพัฒนาชีวิต สิ่งที่เหมาะสม อันเกี่ยวเนื่องในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่นไม่เสื่อมถอย (ม.อ. (ไทย) 14/189/227) มีด้วยกัน 7 ประการดังนี้

1. อาวาสสัปปายะ คือ มีที่อยู่ ที่พัก ที่ปฏิบัติธรรม ห้องน้ำ โรงอาหารโรงทาน สะอาด สงบ ปลอดภัย เหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติธรรม
2. โคจรสัปปายะ คือ การเดินทางสะดวกเหมาะสม ไม่ซับซ้อน หาไม่ยาก
3. ภัตตสัปปายะ คือ การพุดคุยที่เหมาะสม สนทนาแต่เรื่องที่ดีมีสาระ สำรวมในการพุดคุย
4. บุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่ถูกต้องเหมาะสม มีพระวิปัสสนาจารย์ วิทยากร กัลยาณมิตร คอยชี้แนะ ชักชวนให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ
5. โภชนสัปปายะ คือ อาหารที่เหมาะสม พอให้กำลังในปฏิบัติธรรม
6. อุตสัปปายะ คือ สภาพอากาศที่เหมาะสม สดชื่น ร่มรื่น ร่มเย็น ไม่ร้อน ไม่หนาวเกินไป
7. อิริยาบถสัปปายะ คือ อิริยาบถที่เหมาะสม มีพื้นที่ให้นั่ง นอนสมาธิ เดินจงกรม ได้อย่างสะดวกสบาย ไม่อึดอัดระหว่างการปฏิบัติธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556)

การพัฒนาวัดให้สัปปายะเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมของสาธุชน เป็นสิ่งที่จำเป็น ซึ่งเคยปรากฏในเรื่องของมหาสติปัฏฐานว่าเหตุใดสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาเรื่องมหาสติปัฏฐานให้แก่พุทธบริษัทในแคว้นแคว้นกुरु ได้รับการอธิบายว่า ประชาชนในแคว้นแคว้นนั้น ทุกเพศ ทุกชั้น มีแต่การบำเพ็ญสนใจ ใส่ใจแต่การปฏิบัติธรรม การทักทายปราศรัยกันในสถานที่ต่างๆ ก็ยกการปฏิบัติธรรมขึ้นมาถามกันก่อนเสมอ แม้สัตว์ดิรัจฉานเช่น นกแขกเต้า ที่อาศัยในแคว้นแคว้นนั้นก็ต้องถูกฝึกให้เจริญสติปัฏฐาน (พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ), 2554)

แผนดำเนินงานของวัดอัมพวันให้สัปปายะมีความชัดเจน โดยสังเกตได้จาก ด้านการบริหารจัดการ วัดมีการวางแผนปฏิบัติธรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีการจัดตารางเวลาปฏิบัติธรรมไว้อย่างชัดเจน มีกฎระเบียบ กติกา มารยาท ชี้แจงให้เห็นเด่นชัด สามารถลงทะเลเบียนปฏิบัติธรรมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ด้านสถานที่มีการวางแผนในการจัดสถานที่พักและที่ปฏิบัติธรรมไว้อย่างเพียงพอ มีห้องน้ำ ห้องสุขา โรงทาน โรงครัว จัดน้ำดื่มไว้อย่างเพียงพอ มีระบบรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี ด้านวิทยากร พระเดชพระคุณหลวงพ่อก็ได้วางแผนทางการสอนให้เป็นรูปแบบมีทั้งพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรดูแลตลอดการปฏิบัติ (พระนรินทร์ โชติปาโล (ศรีสวรรค์กุล), 2566)

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในวัดอัมพวันเน้นการพัฒนาวัดเพื่อความสะดวกสบายของสาธุชนได้รับความสำคัญ โดยมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ศาลาปฏิบัติธรรม ที่พัก ห้องน้ำ โรงทาน โรงครัว เพื่อให้บริการแก่ผู้ปฏิบัติธรรมอย่างสะดวกสบาย นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนปฏิบัติธรรมต่อเนื่องและเจาะจงในทุกๆ ด้าน เช่น การวางแผนการจัดสถานที่และวิทยากรให้เหมาะสม การจัดตารางเวลาปฏิบัติธรรม และการสร้างกฎระเบียบที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้าปฏิบัติธรรมได้รับประสบการณ์ที่ดีและปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรมและการพัฒนาจิตใจของผู้ปฏิบัติธรรมในวัดอัมพวัน

3. การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม: ยุคนี้ นับว่าเป็นยุคพัฒนา เพราะชาวโลกกำลังตื่นตัวในเรื่องการพัฒนากิจการต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ โดยคำว่า พัฒนา (Development) หมายถึง ความเจริญเติบโต หรือก้าวหน้า (ราชบัณฑิตยสถาน, (2546) มาจากคำบาลีว่า วัฒนา แปลว่า เจริญ ดังนั้น การพัฒนา หมายถึง การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เจริญขึ้น การบริหารจัดการต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการขับเคลื่อนองค์กร รวมถึงต้องใช้ทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ ซึ่งรู้จักในนามของ 4Ms (สมคิด บางโม, 2562) ได้แก่

1. คน (Man) การพัฒนาต้องเริ่มตั้งแต่พัฒนาคนก่อนเพราะ เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรได้แก่ พระสงฆ์ ชาวบ้านยกย่องว่าเป็นผู้เจริญ พระสงฆ์ ซึ่งมาจากคำว่า “ภันเต” ท่านผู้เจริญ ตำแหน่งของพระสงฆ์เป็นตำแหน่งที่ได้รับยกย่องว่าเป็น ผู้เจริญ ไม่ใช่ผู้เสื่อม ท่านจึงควรแก่การนำบุคคลอื่นทำการพัฒนา หลวงพ่อจรัญจะให้โอวาทพระภิกษุให้สำรวม ใส่ใจในไตรสิกขา เป็นประจำทั้งในพรรษา วันพระ แม้เราจะเป็นเพียงสมมติสงฆ์ ได้ปฏิบัติไตรสิกขาสามครบ รับรองท่านเหลือกินเหลือใช้ จะเหลียวซ้ายแลขวา คู้แขนเหยียดขาเป็นกรรมฐานตั้งสติไว้ ท่านสวยงามทั้งภายนอกภายใน ไปอยู่ที่ไหนก็จะทำอะไรก็จะสำเร็จ ครูที่สอนเรามีอยู่ 2 ประเภท คือ 1. ศึกษา จดจำ แล้วนำไปสอน 2. ฝึกฝนปฏิบัติ จนรู้แจ้งเห็นจริงแล้วจึงไปสั่งสอน “เราเจริญกรรมฐาน 35 ปี เจริญอานาปา มา 20 ปีเศษ มโนมยิทธิ มา 10 ปีเศษ ฟังกสิณได้ธรรมกาย ทำนองนี้เป็นต้น มันต้องทำได้ ถ้าทำไม่ได้สอนเขาอย่างไร นักปฏิบัติธรรมโปรดทราบ ต้องสอนตัวเองก่อนอื่นใด ” (พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), 2544) หลวงพ่อจรัญได้ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนฝึกอบรมครูพระ เพื่อให้การศึกษาอบรมด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุ สามเณร พระคุณเจ้า เป็นแบบฉบับของการใช้วิธีการสอนแบบง่าย ๆ โนม่น้าวให้นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ และประชาชน เข้าหาธรรมะ ปฏิบัติธรรมในรูปของการสนทนา การบรรยาย และการฝึกปฏิบัติ โดยเหตุที่พระเดชพระคุณหลวงพ่ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีความรู้ความสามารถสูง ได้ปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา จนเป็นที่ปรากฏชัดแจ้งแก่บุคคลทั่วไป สภามหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงมีมติเป็นเอกฉันท์อนุมัติ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2537 เพื่อเป็นเกียรติสืบไป

2. เงิน (Money) การบริหารองค์กรทุนทรัพย์นับว่าเป็นปัจจัยในการบริหารที่สำคัญ ไม่เว้นแม้กระทั่งองค์กรในทางศาสนา แม้ว่าวัดหรือกิจกรรมทางศาสนาจะไม่มุ่งแสวงหาผลกำไรแต่การมีเงินหน้าสดเงินหมดหน้าแห้งแล้งน้ำใจ เงินซื้อความสุขไม่ได้ แต่เงินซื้อความสะดวกได้ เงินจะสำคัญเมื่อจำเป็นต้องใช้เท่านั้น สำหรับการบริหารสำนักปฏิบัติธรรมเงินนับว่ามีความจำเป็น เพราะต้องก่อสร้างศาสนสถานซ่อมบำรุงที่พัก ห้องน้ำ โรงครัว วัดมีภาระค่าน้ำค่าไฟฟ้าเดือนหนึ่งหลายแสนบาท แม้ว่าจะมีภาระค่าใช้จ่ายค่อนข้างมาก แต่สำหรับผู้ปฏิบัติทั่วไปสามารถลงทะเบียนปฏิบัติธรรมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ส่วนท่านใดมีศรัทธาอยากทำบุญให้ทานก็เชิญตามอัธยาศัยทางวัดไม่ได้บังคับหรือเรียไร หลวงพ่อถือคติ ยิ่งให้ ยิ่งได้ ยิ่งหวง ยิ่งอด หมดไม่มาเราไม่หวง เราไม่อด หมดก็มาเรื่อย ๆ พลังแห่งการให้ ไม่ใช่แค่ “ผู้รับ” เท่านั้นที่ได้ประโยชน์ แต่ “ผู้ให้” ก็ได้รับประโยชน์เช่นกัน แถมยังได้มากกว่าในทุกๆ ด้านและเมื่อยิ่งให้ ก็ยิ่งประสบความสำเร็จมากขึ้นด้วย (Adam G, 2022) ในการบริหารจัดการด้านการเงินพระเดชพระคุณหลวงพ่มีการจัดทำบัญชีอย่างชัดเจน มี

ผู้รับผิดชอบทั้งฝ่ายพระและไวยาวัจกร มีการแยกประเภทอย่างชัดเจนโดยยึดตามเจตนาของผู้ถวายเป็นสำคัญ ซึ่งหลวงพ่อกเคยสอนว่าเวลาถวายให้เขียนหน้าซองให้เรียบร้อยว่ามีวัตถุประสงค์จะถวายเพื่อทำอะไร เช่น ถวายส่วนตัว สังฆทาน ชำระหนี้สงฆ์ เป็นต้น

3. วัสดุสิ่งของ (Material) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงอาคารสถานที่ด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนในการเจริญสภาวะธรรม มีตัวอย่างครั้งสมัยพุทธกาล มีภิกษุรูปหนึ่งได้เรียนพระกรรมฐานจากสำนักพระศาสดา แล้วไปสูบ้านชายแดนตำบลหนึ่ง ในเดือนแรกเมื่อท่านเข้าไปบิณฑบาต บรรณศาลาถูกไฟไหม้ ท่านลำบากด้วยไม่มีที่อยู่ พวกอุปัฏฐากเหล่านั้นพากันพูดว่า กระผมจักสร้างบรรณศาลาถวาย รอให้พวกกระผมไถนา หว่านข้าวเสียก่อนขอรับ จนเวลา 3 เดือนผ่านไป ท่านไม่อาจบำเพ็ญพระกรรมฐานให้ถึงที่สุดได้ เพราะไม่มีเสนาสนะเป็นที่สบาย แม้เพียงนิมิตก็ให้เกิดขึ้นไม่ได้ พอออกพรรษา ภิกษุรูปนี้จึงไปสู่พระเชตวันวิหาร ถวายบังคมพระศาสดา พระศาสดาทรงทำปฏิสนธิถามกับท่าน แล้วตรัสถามว่า ดูก่อนภิกษุ กรรมฐานของเธอเป็น สปัายะ หรือไม่เล่า? ท่านจึงกราบทูลความไม่สะดวกจำเดิมแต่ต้น พระศาสดาทรงตรัส ฆตาสนชาตก (ขุ.ชา.เอกก.(ไทย) 27/133/54) ว่าด้วยภัยเกิดจากที่พึ่งและมีคำอธิบายเพิ่มเติมมาจากอรรถกถา ความพิสดารว่า แม้สัตว์เดียรัจฉานทั้งหลาย ก็ยังรู้จักสปัายะ และอสปัายะของตน พากันอยู่อาศัยในเวลาสบาย ในเวลาไม่สบายก็พากันทิ้งที่อยู่เสียไปในที่อื่น เหตุไร เธอจึงไม่รู้สปัายะ และอสปัายะของตนเล่า จะเห็นได้ว่าความสปัายะของสถานที่ สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการเจริญภาวนาไม่น้อยเลย พระเดชพระคุณหลวงพ่อดำรงเรื่องนี้เป็นอย่างดี ท่านได้จัดเตรียมศาลาปฏิบัติธรรม เช่น ศาลาสุธรรมภาวนา ศาลาการศรัทธา ศาลาภาวนา 1. ที่พักทั้งแบบพักเดี่ยวและที่พักรวม เช่น ที่พักภาวนา 2. อาคารพระปริยัติ ศาลาพระราชาสุทธินิยณ ศาลาสามัคคีธรรม ห้องน้ำหลายร้อยห้องทั้งในและนอกอาคาร โรงทานสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมทั่วไป ผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นหมู่คณะ และญาติโยมที่มาเยี่ยมเยียนวัด จัดไว้อย่างเพียงพอ สามารถรองรับผู้ปฏิบัติธรรมนับพัน

4. การจัดการ (Management) คือ กระบวนการจัดการบริหารสำนักปฏิบัติธรรมเพื่อให้งานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่ วัดมีการจัดปฏิบัติธรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีการจัดตารางเวลาปฏิบัติธรรมไว้อย่างชัดเจน มีกฎระเบียบ กติกา มารยาท ชัดเจนให้เห็นเด่นชัด สามารถลงทะเบียนปฏิบัติธรรมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ด้านสถานที่มีการจัดสถานที่พักและที่ปฏิบัติธรรมไว้อย่างเพียงพอ จัดน้ำดื่ม อาหารไว้อย่างเพียงพอ มีชุดขาวให้ยืมใช้ มีระบบรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี ด้านวิทยากรมีแนวทางการสอนเป็นรูปแบบมีทั้งพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรดูแลตลอดการปฏิบัติ บุคลากรทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ผลของการมุ่งมั่นทุ่มเทของหลวงพ่อดำรงมีหลักฐานเป็นที่ประจักษ์หลายรางวัลด้วยกัน เช่น พ.ศ. 2513 ได้รับพัฒนาวัดดีเด่น พ.ศ. 2529 ได้รับเข็มเกียรติคุณนักพัฒนาดีเด่น แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง พ.ศ. 2557 และ 2566 ได้รับพัฒนานักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นผลสำเร็จของการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม ที่เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบันถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนา เพราะชาวโลกกำลังเริ่มต้นตัวในการพัฒนากิจการต่างๆ โดยคำว่า “พัฒนา” หมายถึงความเจริญเติบโตหรือก้าวหน้า ซึ่งการบริหารจัดการต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการขับเคลื่อนองค์การ รวมถึงต้องใช้ทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ ซึ่งรู้จักในนามของ 4Ms ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) โดยคนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์การ การพัฒนาคนจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ส่วนเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารองค์การทุนทรัพย์ วัสดุสิ่งของเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนในการเจริญสภาวะธรรม และการจัดการเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเต็มที่ ดังนั้น การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่

ความสำคัญอย่างมากในยุคปัจจุบันนี้ และมีผลสำเร็จที่เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

4. การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัย: ในปัจจุบันการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ ระบบบริหารจัดการข้อมูล (Management Information System) หรือการใช้งานโปรแกรมช่วยในการทำงานมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับพุทธศาสนิกชนได้ทุกเพศทุกวัย ทางวัดจึงมีการดำเนินการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ด้านข่าวสารและผลงานต่าง ๆ ของพระเดชพระคุณหลวงพ่ोजารย์มีความเที่ยงตรง มีมาตรฐานและเป็นสื่อกลางสำหรับเข้าถึงข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น

ทำเว็บไซต์ : เว็บไซต์ของวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี www.amphawan.net ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น การเตรียมตัวมาปฏิบัติ กฎระเบียบ ประวัติของวัด ประวัติหลวงพ่อ สื่อธรรมะต่างๆของหลวงพ่ोजารย์ เช่น ไฟล์เสียง MP4 ไฟล์หนังสือกฎแห่งกรรม และการลงทะเบียนปฏิบัติธรรมออนไลน์ล่วงหน้า นับว่ามีความสะดวกในการค้นหาข้อมูลเป็นอย่างมาก

เฟซบุ๊ก : เพจ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมของวัดต่างๆ ต่อเนื่องตลอดทั้งปี เช่น กิจกรรมวันพระ วันสวดมนต์ข้ามปี วันทำบุญแผ่ดิน เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมียอดผู้ติดตามกว่าหลักแสนคนแล้ว เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสื่อสารที่ได้รับความนิยมของคนยุคนี้เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้าถึงสำนักปฏิบัติได้สะดวกรวดเร็วขึ้น

วิดีโอ/CD : มีการบันทึกวิดีโอ บันทึกเทป DVD CD MP3 ไว้ตามยุคสมัยทำให้สาธุชนที่ไม่ทันได้เห็นหรือได้ยินจากสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการบรรยายธรรมได้มีโอกาสดูย้อนหลัง หรือได้ฟังซ้ำ ฟังได้ทุกที่ทุกเวลาตามต้องการ

ภาพที่ 2 หน้าเว็บไซต์วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี และ DVD ธรรมบรรยายของหลวงพ่ोजารย์

Youtube: เมื่อเข้าไปพิมพ์ค้นหาคำว่า “หลวงพ่ोजารย์” จะมีเป็นธรรมบรรยายมีทั้งแบบเป็นไฟล์ MP3 และ MP4 หรือเป็นไฟล์เสียง และไฟล์วิดีโอ เป็นการบรรยาย และเป็นการสาธิตการสอนการปฏิบัติกรรมฐาน ซึ่งสาธุชนที่สนใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย ๆ และผู้ที่เป็นคนเผยแผ่ก็ไม่ใช้แค่ทางวัดอัมพวันเท่านั้น หากแต่เป็นศิษยานุศิษย์ที่ต้องการทำถวายด้วยใจศรัทธาที่ต้องการเผยแผ่ธรรมะของครูบาอาจารย์ให้กัลยาณมิตรได้รับชมรับฟัง

หนังสือ : สำหรับหนังสือมีมากมายหลายแบบมาก เนื่องจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อบ้านไม่สงวนลิขสิทธิ์ สำนักพิมพ์ไหนสนใจสามารถตีพิมพ์ได้เลยโดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต ใครจะนำไปเรียบเรียงใหม่ก็ได้ ทำให้สามารถพบเห็นหนังสือธรรมะที่เกี่ยวข้องกับหลวงพ่ोजรรณมากมาย เช่น พุทธโถยี่ ธรรมบรรยายโดยหลวงพ่ोजรรณ ของสำนักพิมพ์พระพุทธรูปศาสนาประกาศ ซึ่งมีหลายชุดด้วยกัน เช่น ฉลาดในธรรม ตรีกตรองธรรม หลวงตาสอนเด็กว่าเจริญธรรม อัมโมวาท กำไรชีวิต ทำความดีนี้แสนยากนัก หากประชาชนสนใจจะพิมพ์หนังสือธรรมแจกก็ยังมีส่วนพิมพ์ที่รับพิมพ์หนังสือแจกตามงานวัด เทศกาลต่าง ๆ เช่น สำนักพิมพ์ธนชัยรุ่งเรืองพัฒนา มีหนังสือสวดมนต์ การปฏิบัติธรรมตามแนวทางการสอนของหลวงพ่ोजรรณให้เลือกหลายสิบเล่มได้เลือกตามความพอใจ ส่วนหนังสือที่หลวงพ่ोजรรณจัดทำขึ้นเองเป็นประจำ คือ หนังสือกฎแห่งกรรม ที่เป็นเรื่องที่หลวงพ่ोजรรณเขียนเองและให้ผู้ปฏิบัติธรรมที่ได้รับประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรมได้มาถ่ายทอด จัดพิมพ์ปีละหนึ่งเล่ม แจกให้ทุกคนคล้ายวันเกิดของพระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรรณ โดยท่านจะเป็นผู้แจกด้วยตัวท่านเอง นอกจากนี้ยังมีหนังสือธรรมนิยาย ชุด สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม แต่งโดย สุทัสสา อ่อนค้อม ที่นำเอาอัตชีวประวัติของหลวงพ่ोजรรณตั้งแต่สมัยเด็กจนถึงอุปสมบทมาเป็นเขียนเป็นหนังสือนิยายอิงธรรม ทำสถิติ : มีการทำสถิติเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นหลักฐานในการอ้างอิงและไว้สืบค้น เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างดี ซึ่งจะมีการสรุปลงตีพิมพ์ลงในหนังสือกฎแห่งกรรมซึ่งจะแจกจ่ายในวันคล้ายวันเกิดของพระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรรณ คือ 15 สิงหาคมของทุกปี ตัวอย่างสถิติที่มีการเก็บข้อมูลไว้ เช่น รายการบริจาคเพื่อการสงเคราะห์แต่ละภาคส่วน สถิติผู้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทั้งเป็นหมู่คณะและภาคประชาชนทั่วไปตั้งแต่เริ่มเปิดสำนักปฏิบัติธรรมจนถึงปัจจุบัน (พระธรรมสิงหบุราจารย์(จรรณ ฐิตธมฺโม), 2557)

สถิติผู้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน
ณ สำนักปฏิบัติธรรมฝ่ายคฤหัสถ์ วัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
ระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ ถึง ๒๕๕๖

พุทธศักราช	ประชาชน	นักเรียน/ นิสิต/นักศึกษา	ข้าราชการ	ทหาร/ ตำรวจ	นักบวช	รวม จำนวนคน
๒๕๒๕-๒๕๓๓	๕๕,๕๖๑	๑๒,๑๑๕	๑๒,๘๕๔	๓,๕๓๓	๒๗๒	๘๐,๒๓๕
๒๕๓๔	๓๕,๒๑๒	๒,๕๑๓	๓,๓๒๘	๒๔๖	๓๕	๔๑,๓๓๔
๒๕๓๕	๑๓,๕๔๙	๓,๑๑๓	๕,๕๑๖	๓๓๕	๔๖	๒๔,๖๕๙
๒๕๓๖	๒๐,๑๒๖	๒,๓๒๔	๔,๕๑๗	๔๕๐	๕๕	๒๗,๕๗๒
๒๕๓๗	๒๑,๕๕๕	๓,๑๔๒	๔,๓๕๑	๔๑๓	๓๕	๒๙,๔๙๖
๒๕๓๘	๒๔,๓๗๗	๒,๘๒๗	๓,๗๘๘	๔๐๓	๔๓	๓๑,๓๓๙
๒๕๓๙	๒๕,๑๓๖	๒,๓๒๐	๓,๘๖๓	๓๕๕	๓๕	๓๒,๕๐๙
๒๕๔๐	๒๗,๕๑๑	๒,๓๓๑	๓,๗๕๓	๕๗๖	๔๗	๓๕,๒๖๙
๒๕๔๑	๓๒,๘๘๔	๓,๕๓๘	๔,๑๗๕	๕๗๐	๕๓	๔๑,๑๕๐
๒๕๔๒	๓๗,๔๑๒	๓,๖๕๕	๔,๖๑๓	๕๖๐	๗๐	๔๖,๒๑๓
๒๕๔๓	๓๗,๗๑๖	๓,๖๖๗	๔,๖๔๔	๕๖๒	๕๐	๔๙,๘๘๙
๒๕๔๔	๔๓,๘๕๕	๔,๐๓๓	๔,๕๗๒	๕๖๖	๖๔	๕๓,๑๐๓
๒๕๔๕	๕๐,๐๔๓	๔,๑๘๘	๔,๘๐๐	๓๑๑	๖๕	๕๙,๔๐๗
๒๕๔๖	๗๐,๕๖๓	๗,๓๗๘	๗,๒๐๗	๓๓๕	๗๕	๘๕,๖๖๖
๒๕๔๗	๖๒,๒๒๓	๖,๔๕๔	๖,๓๔๕	๔๐๕	๕๒	๗๕,๔๑๙
๒๕๔๘	๕๙,๐๘๓	๖,๐๖๗	๕,๕๖๒	๔๖๕	๖๒	๗๑,๒๓๙
๒๕๔๙	๗๒,๒๓๒	๗,๔๗๗	๗,๓๒๘	๖๐๔	๗๐	๘๗,๗๓๑
๒๕๕๐	๖๙,๘๗๗	๗,๒๓๗	๖,๖๐๘	๔๕๒	๖๘	๘๔,๔๓๒
รวม	๗๕๑,๗๕๕	๘๖,๐๐๘	๙๘,๐๘๘	๑๑,๔๘๘	๑,๒๒๗	๙๔๘,๕๕๖

สรุปผลการบริจาคปัจจัยเพื่อสงเคราะห์
ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน
เจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี ตำบลบ้านแจ้ง
อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ภาค ๓
ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเภทเงินบริจาค	
๑. การสงเคราะห์ในเรื่อง การศึกษา	๒,๐๔๖,๐๑๐.๕๐ บาท
๒. การสงเคราะห์ในเรื่อง การศาสนา	๑๔,๖๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๓. การสงเคราะห์ในเรื่อง หน่วยงานราชการ	๖,๓๖๘,๐๐๐.๐๐ บาท
๔. การสงเคราะห์ในเรื่อง ทั่วไป	๑,๓๗๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๕. การสงเคราะห์ในเรื่อง ทุนการศึกษา	๖๕๕,๐๐๐.๐๐ บาท
รวมเป็นเงินปัจจัยทั้งสิ้น	๒๕,๐๓๘,๐๑๐.๕๐ บาท
(ยี่สิบห้าล้านสามหมื่นแปดพันสี่บาทห้าสิบลบาท)	
ประเภทบริจาคเป็นสิ่งของ	
๑. บริจาคข้าวสาร จำนวน	๑๕๔ กระสอบ
๒. บริจาคผ้าไตร จำนวน	๒,๑๕๕ ชุด

ภาพที่ 3 สถิติผู้เข้ารับการอบรมวัดอัมพวันและสรุปยอดเงินบริจาคเพื่อสังคมสงเคราะห์

การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยเข้ามาช่วยทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็วจึงทำให้ประชาชนรู้จัก หลวงพ่ोजรรณ วัดอัมพวัน ได้อย่างง่ายดาย และเป็นแรงบันดาลใจให้สาธุชนสนใจในการปฏิบัติธรรมในโอกาสต่อมา กลไกของการสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ช่วยให้การบริหารเป็นไปด้วยดี มีความรวดเร็วและประหยัด ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรเป็นไปอย่างคล่องตัว ทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดความร่วมมือกัน และ

การประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายและผลสำเร็จด้วยดี (กัลยารัตน์ ชีระธนชัยกุล, 2558)

การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการศาสนาในปัจจุบัน เช่น เว็บไซต์และเพชบุ๊กของวัดอัมพวันให้ข้อมูลเกี่ยวกับปฏิบัติวิปัสสนา กิจกรรมของวัด และสื่อธรรมะของหลวงพ่ोजรรณ รวมถึงมีการลงทะเบียนปฏิบัติธรรมออนไลน์ด้วย เพิ่มเติมยังมีวิดีโอ และสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือธรรมะซึ่งสามารถพิมพ์และแจกจ่ายได้อิสระโดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต สถิติการเข้ารับการอบรมและการบริจาคก็ถูกบันทึกไว้อย่างระบบ เทคโนโลยีทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และช่วยให้บริหารจัดการศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดเวลา ทำให้เกิดความเข้าใจและร่วมมือในการปฏิบัติธรรมมากขึ้นอีกด้วย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้บุคลากรภายในและภายนอกองค์กรเข้าใจตรงกันมากขึ้นและสามารถประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ดีขึ้นด้วย

5. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา: สร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและการเรียนรู้ โดยสร้างการกระตุ้นให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง พัฒนางค์กร โดยมีขั้นตอนหลักๆ และปัจจัยที่สำคัญที่องค์กรสามารถใช้เพื่อสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการพัฒนา ดังนี้

สร้างวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน : “ปลูกคนให้ต้น เสาคนให้เป็นงาน” ปฏิบัติในการสนองคุณพระพุทธศาสนาและครูบาอาจารย์อย่างชัดเจน หลังจากรอดตายจากอุบัติเหตุ เป็นวิชาแก้ปัญหาคชีวิต วิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรเป็นแนวทางหลักที่ชัดเจนสำหรับบุคลากรทุกคนในองค์กร ช่วยให้เข้าใจว่าทำไมบทบาทหน้าที่ การพัฒนาและการเรียนรู้มีความสำคัญต่อองค์กรและตัวเองเป็นอย่างไร

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา : หลวงพ่อสร้างและส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดเวลา มีการจัดอบรมและการพัฒนาพระนวกะทุกพรรษา เทศน์วันยไตรมาสทั้งพรรษา กิจกรรมในวันพระที่พระภิกษุ อุบาสกอุบาสิกาต้องเข้ารับฟังโอวาท ธรรมบรรยาย

สนับสนุนการพัฒนาส่วนบุคคล : มีการสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ของสาธุชนในทุกๆ ระดับ โดยให้อาสาได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะที่ต้องการในการปฏิบัติงาน ในสำนักปฏิบัติธรรมมีงานมากแต่ฝ่ายต้องฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสม เช่น พระนวกะก็ต้องเข้ารับการสอบมนต์ทุกวันโกน ในพรรษาก็ต้องเรียนนักธรรม ซึ่งต้องพัฒนาตนเอง

สร้างวัฒนธรรมการสนับสนุนความเป็นผู้นำ : หลวงพ่อสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเป็นผู้นำที่เกิดจากการเป็นผู้นำตนเองให้ได้ก่อน โดยการปฏิบัติธรรมพัฒนาจิตใจที่ให้ความอดทนต่อเวทนาให้ได้ เพราะถ้าอดต่อสิ่งที่ชอบ ทนต่อสิ่งที่ชังได้จะฝึกยกระดับจิตใจให้เข้มแข็ง เพราะความอดทนเป็นคุณสมบัติของนักต่อสู้ ความรู้เป็นคุณสมบัติของนักปราชญ์ ความสามารถเป็นคุณสมบัติของนักประกอบกิจ ความมีระเบียบทุกชนิดเป็นคุณสมบัติของผู้ดี การสร้างวัฒนธรรมนี้ช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองและผู้อื่นได้

วัดและประเมินผล : หลวงพ่อมีการวัดและประเมินผลเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนเช่น ในการลงเทศนาในวันพระเป็นการประเมินผลแทบจะทุกฝ่ายได้เลย เช่น ความเป็นระเบียบของผู้ปฏิบัติธรรมทั้งการแต่งกาย ระเบียบแถว กิริยามารยาทแสดงว่าปฏิบัติธรรมแล้วมีพัฒนาการ สะท้อนว่าวิทยากรทุ่มเทอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ยังมีการบันทึกข้อมูลเป็นที่เข้าใจและสามารถใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดการต่อไป

การสร้างวัฒนธรรมในองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาและการเรียนรู้มีขั้นตอนหลัก ๆ คือการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและองค์กร การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา ผ่านการจัดกิจกรรมและการพัฒนาทักษะที่ต้องการ การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทุกคนในทุกๆ ระดับ เสริม

ความเป็นผู้นำที่เกิดจากการพัฒนาตนเองและการวัดและประเมินผลเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้วยวัฒนธรรมที่ชัดเจนและการสนับสนุนที่ต่อเนื่อง องค์กรจะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพได้

องค์ความรู้

จากความข้างต้นสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโม) ได้ดังแผนภาพ

ภาพที่ 4 องค์ความรู้

บทสรุป

ความสำเร็จในการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโม) พระมหาเถระผู้เป็นนักปฏิบัติ นักพัฒนา เป็นแบบอย่างที่ดี อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและบำเพ็ญประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมืองตลอดชีวิต พัฒนาวัดและพัฒนาคน ด้วยการฝึกอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแก่พุทธศาสนิกชนที่สนใจทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะนักเรียนนิสิตนักศึกษา ซึ่งต่อไปจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมือง และยังฝึกอบรมปฏิบัติธรรมให้กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เป็นศูนย์พัฒนาจิตใจ กำลังพลกองทัพก ซึ่งไม่ใช่เรื่องบังเอิญ ทุกอย่างเกิดจากการวางกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจนตามคำกล่าวที่ว่า "ปลูกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน" ฝึกให้เจริญพระกรรมฐานเพื่อทำให้ชีวิตรุ่งเรือง เป็นวิชาแก้ปัญหามชีวิตร ฝึกได้ถึงขั้นจะอ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น สร้าง

แผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม การพัฒนาวัดให้สัปปายะ เพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมของสาธุชน เลือกใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยให้เหมาะสม ใช้ทั้งคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ โทรศัพท์ ระบบบริหารจัดการข้อมูล ช่วยทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา ทำให้ชื่อเสียงเกียรติคุณของหลวงพ่อดำจรขยายไปทั่วสารทิศมีผู้คนทั้งในและต่างประเทศสนใจมาปฏิบัติธรรมกันอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสายทั้งปี

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ อีระชนชัยกุล. (2558). *การพัฒนาองค์การ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ). (2554). *วิปัสสนากรรมฐาน* (ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท ประยูร วงศ์พันธ์ตั้ง จำกัด.
- พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2557). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 28*. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2544). *อนุสาสนีปาฏิหาริย์*. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งเรืองวิริยะพัฒนาโรงพิมพ์ จำกัด.
- พระนรินทร์ โชติปาโล (ศรีสุวรรณกุล). (2566). *การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรี แห่งที่ 1 วัดอัมพวัน* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พระราชสุทธินาถมณฑล (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2562). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- _____. (2547). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- _____. (2547). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2565). *การจัดการองค์การและพฤติกรรมองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2542). *การบริหารเชิงกลยุทธ์และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิษยานุศิษย์. (2559). *ฐิตธมฺมบูชา*. กรุงเทพฯ: บริษัท บวรสารการพิมพ์ จำกัด.
- สมคิด บางโม. (2562). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Adam G. (2022). *Give and Take*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วีเลิร์น.

